

Varde Kommune
Teknik og Miljø
Bytoften 2
6800 Varde

Vandmiljø og Friluftsliv
J.nr. 2020 - 4577
Ref. KAMSC
Den 23. marts 2020

Att: Simone Kit Sjøgren
E-mail: sisj@varde.dk

Afgørelse i sag om anmodning om tilladelse til at fravige et fastlagt miljømål ved gennemførelse af et projekt der skal lukke Holme Kanal

Miljøstyrelsen har truffet afgørelse efter § 4 i bekendtgørelse om miljømål¹.

Miljøstyrelsen meddeler Varde Kommune tilladelse til at fravige miljømålet om ”godt økologisk potentiale senest 22. december 2015” for vandområde nr. 010560_x, ”Karlsgårde/Holme Å Kanaler” (”Holme Kanal”), jf. bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål, ved lukning af Holme Kanal i Varde Kommune.

Afgørelsen er endelig og kan ikke påklages til anden administrativ myndighed, jf. § 6 i bekendtgørelse om miljømål.

Sagens oplysninger

Varde Kommune har ved henvendelse til Miljøstyrelsen den 29. januar 2020 anmodet om tilladelse til at fravige miljømålet for vandområde nr. 010560_x, ”Karlsgårde/Holme Å Kanaler” (”Holme Kanal”).

Anmodningen er fremsendt i forbindelse med et naturgenopretningsprojekt med det formål, at genskabe Holme Å og den tilhørende ådal.

Kommunens anmodning

Anmodningen fra Varde Kommune er understøttet af et baggrundsnotat, der bl.a. indeholder nærmere oplysninger om følgende:

- Projektbeskrivelse med oversigtskort der bl.a. viser hvilken strækning af vandområde nr. 010560, Holme Kanal der indgår i projektet
- Formål med projektet
- En beskrivelse af overfladevandområder der vil blive fysisk ændret som følge af projektet
- Redegørelse for afløbsforholdene i Holme kanal før og efter projektet
- Ændringernes betydning for aktuel tilstand og målopfyldelse, herunder for tilstødende vandområder
- Muligheden for eventuelle alternativer til projektet

¹ Bekendtgørelse nr. 448 af 11. april 2019 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

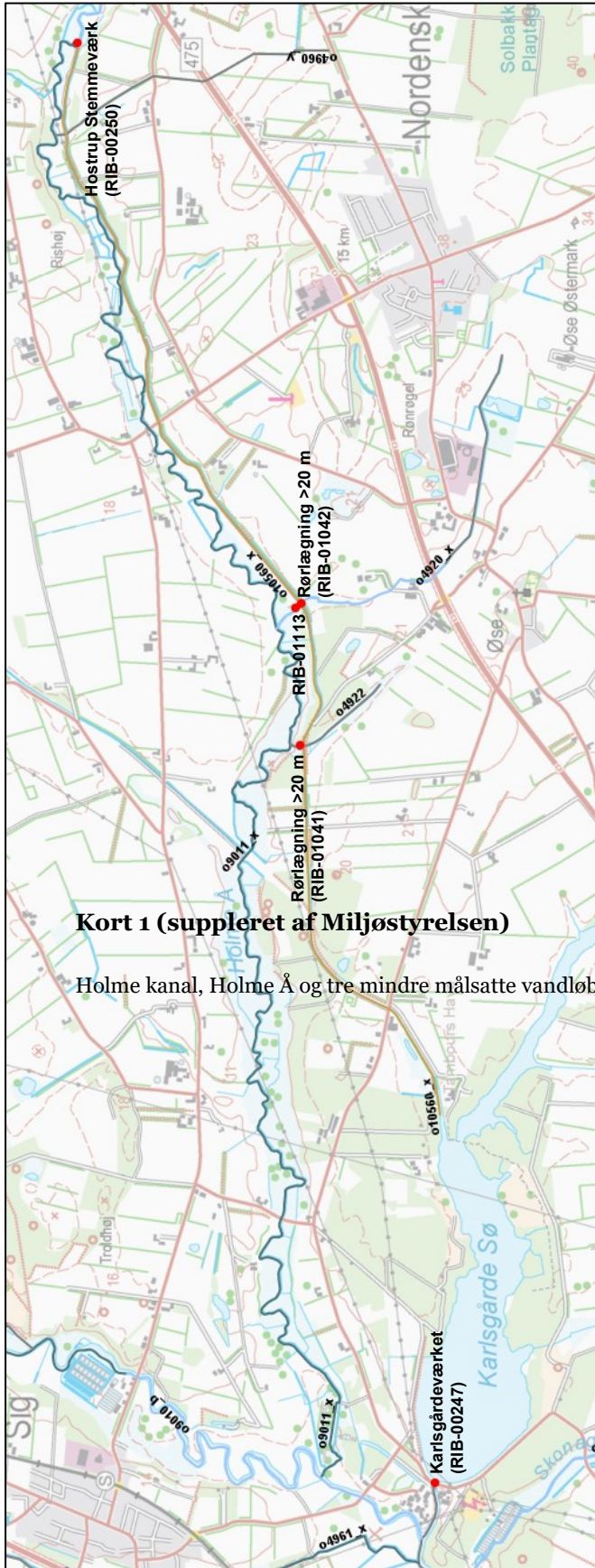
- Hvilke lodsejere der vil blive berørt af projektet

Sagens oplysninger er baseret på kommunens anmodning med bilag, der umiddelbart er lagt til grund for oplysning af sagen og gennemgås i hovedtræk i det følgende.

Projektet

Formålet med projektet er, at genskabe Holme Å og den tilhørende ådal med en ekstensiv naturpleje. I dag føres 90 % af vandet fra Holme Å ind i Holme Kanal, som ledes til Karlsgårde sø. Karlsgårdeværket, der er placeret i den vestlige ende af søen, udnyttede vandkraft til at generere strøm, men værket er i dag lukket (kort 1). Det gamle Karlsgårdeværk udgør en spærring (RIB-00247), da der er et stort fald fra Karlsgårde sø og ned til Varde Å. Kanalbyggeriet og opstemningen af vandet ved Hostrup Stemmeværk (kort 1) har gennem 100 år forårsaget, at den nedre del af Holme Å er indsnævret til et ubetydeligt vandløb med risiko for ikke at opnå målopfyldelse.

Projektet består i, at lukke Holme Kanal, og føre vandløbsvandet fra Holme Å opstrøms Hostrup stemmeværk (RIB-00250) tilbage i den nedstrøms del af den naturlige Holme Å. Holme Kanal (010560_x) er udpeget som et kunstigt vandområde med miljømål om godt økologisk potentiale. Ved gennemførelse af projektet vil Holme Kanal ikke kunne opnå det fastlagte miljømål.

Kort 1 (suppleret af Miljøstyrelsen)

Holme kanal, Holme Å og tre mindre målsatte vandløb med angivelse af spærringer (røde prikker).

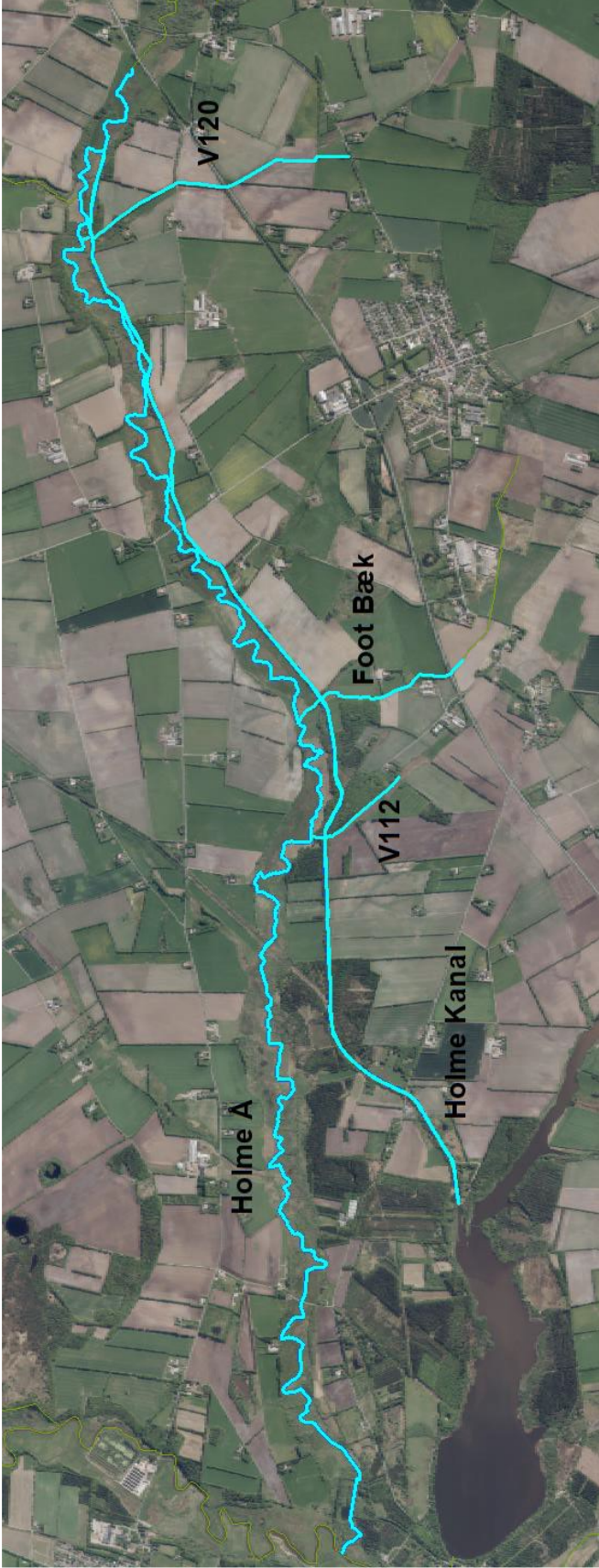
Fysiske ændringer af vandområder

Ovenstående projektbeskrivelse involverer følgende 5 vandområder (kort 2):

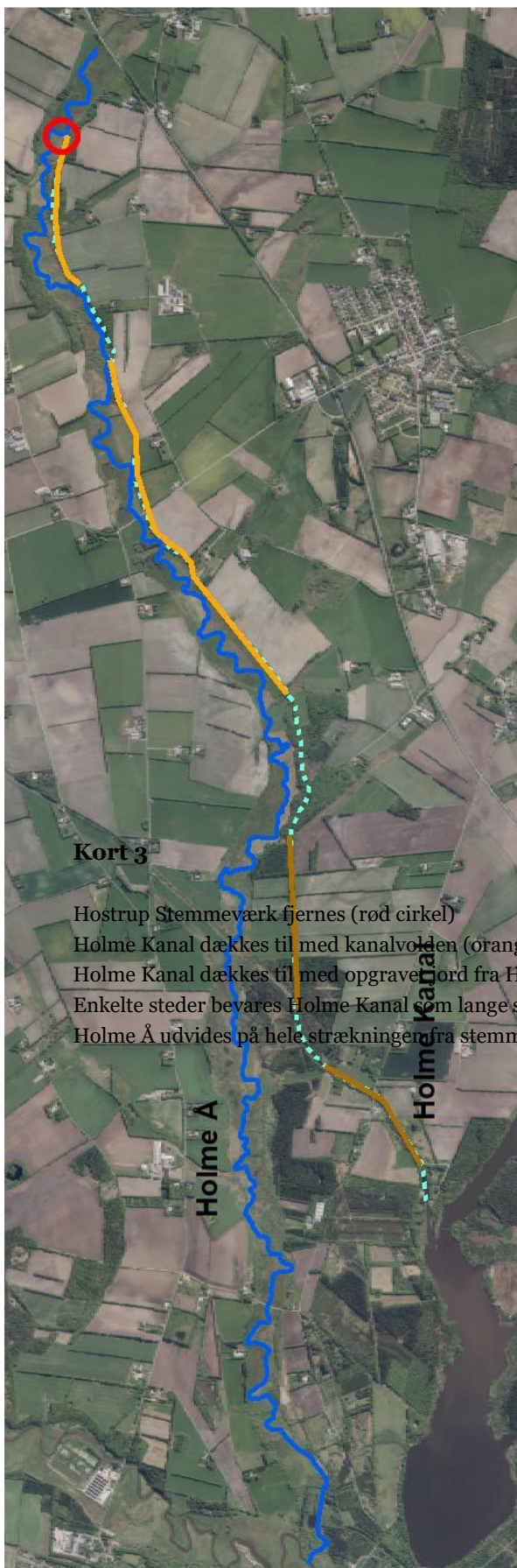
- Vandområde nr. 010560_x, "Karlsgårde/Holme Å Kanaler" ("Holme Kanal")
- Vandområde nr. 09011_x, "Holme Å"
- Vandområde nr. 04922, "V112 – Vest For Øselund" ("V112")
- Vandområde nr. 04920_x, "Foot Bæk"
- Vandområde nr. 04960_y, "V120 – Vest For Hostrup" ("V120")

Holme Å udvides ved gravning, og den opgravede jord anvendes til at opfylde Holme Kanal på to nedstrøms strækninger indtil Karlsgårde sø. Det øverste stykke af Holme Kanal lukkes på to strækninger ved at skubbe den nordligere side af kanalvolden ind vandløbstracéet. Enkelte steder bevares Holme Kanal som mindre, aflange søer med tilløb af vandløbsvand fra to mindre, ikke-målsatte vandløb. Se kort 3 for illustration af de planlagte anlægstiltag.

Holme Kanal krydser de tre målsatte vandløb V112, Foot Bæk og V120, som med undtagelse af V120, er rørlagte under kanalen, hvilket udgør spærrende forhold for vandløbsfauna. For Foot Bæk er en forundersøgelse, der skal undersøge muligheden for at skabe passage til Foot Bæk, under udarbejdelse. For V112 vil der i detailprojektet til Holme Å udarbejdes en løsning der skal skabe passage til V112. Ved lukning af Holme Kanal kan de to mindre ådale (Foot Bæk og V112) samt V120 åbnes op ned til Holme Å, og dermed skabe bedre naturmæssig sammenhæng i området.

, som berøres af projektet.

Kort 3

Hostrup Stemmeværk fjernes (rød cirkel)

Holme Kanal dækkes til med kanalvolden (orange)

Holme Kanal dækkes til med opgravet jord fra Holme Å (brun)

Enkelte steder bevares Holme Kanal som lange søer med tilløb af vandløbsvand fra mindre, ikke-målsatte vandløb (stiplede)

Holme Å udvides på hele strækningen fra stemmeværket til udløbet i Varde Å

Påvirkning af andre overfladevandområder i vandområdedistriktet

Holme Kanal opfylder ikke miljømålet om godt økologisk potentiale pga. at tilstanden for fisk er klassificeret ”dårligt økologisk potentiale”. Dette skyldes med stor sandsynlighed at det er vanskeligt for fiskene at passere fisketrappen ved Karlsgårde sø og de svære overlevelseshold for vandrende laksefisk gennem søen. Nedlægningen af Holme Kanal vil naturligvis have negative konsekvenser for dyre- og planteliv, som i dag er i kanalen. I de dele af kanalen, der fremadrettet vil fremstå som mindre søer, vil indfinde sig dyre- og planteliv knyttet til den type biotop.

Udtagning og nedlægning af Holme Kanal vil dog have positive konsekvenser for Holme Å, Foot Bæk, V112 samt V120. Med tilbageførslen af alt vandet til Holme Å, genskabes vandløbet som det så ud for 100 år siden. Holme Å ligger i dag ureguleret hen, og genskabelsen af vandløbet vil væsentligt forbedre muligheden for at Holme Å er mange gange den nuværende værdi af Holme Kanal. Med sine naturlige høller, stryg, meandering og overgang mellem vandløb og ådal, vil Holme Å kunne rumme en større biodiversitet end den man i dag og fremover vil kunne finde i Holme Kanal.

Efter nedlæggelsen af Holme Kanal vil der skabes fri passage ind i vandløbene Foot Bæk, V112 samt V120. Selvom tilstanden for fisk i dag er ukendt for disse vandløb, vil etableringen af fri passage til vandløbene give mulighed for at opnå målopfyldelse på denne parameter. Hertil kommer genskabelse af de naturlige ådale ind i Holme Å ådal.

Muligheden for eventuelle projektilpasninger

Projektet har været undersøgt for muligheden for at lade en mindre vandmængde gennemløbe Holme Kanal. Forskellige løsningsforslag har været behandlet ved møder med lodsejere og politisk behandlet i Byrådet. Men der er både politisk opbakning, og opbakning fra lodsejere til at gennemføre genopretningen af Holme Å og den omkringliggende ådal med lukning af Holme Kanal. Varde Kommune vurderer, at der ikke foreligger noget omkostningseffektivt og realiserbart alternativ, som vil øge muligheden for målopfyldelse i de berørte vandområder.

Høring

Kommunen oplyser i anmodningen, at alle lodsejere, som har jord ved Holme Å og Holme Kanal, er bekendt med projektets indhold. Desuden har kommunen afholdt individuelle samtaler med hver enkelt lodsejer i efteråret 2019.

Plangrundlag

Det fremgår af bilag 1, tabel 1, til bekendtgørelse om miljømål, at der for vandområde nr. 010560_x, ”Karlsgårde/Holme Å Kanaler” (”Holme Kanal”) er fastlagt et miljømål om bl.a. ”godt økologisk potentiale senest 22. december 2015”.

Af MiljøGIS for vandområdeplanerne 2015-2021² fremgår, at vandområdet er karakteriseret som kunstigt og er et type 2 vandløb (mellem) med en længde på 6,611 km.

² <http://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>

Af MiljøGIS for basisanalysen for vandområdeplanerne 2021-2027³, fremgår følgende seneste tilstandsvurdering:

Smådyr	Godt økologisk potentiale
Fisk	Dårligt økologisk potentiale
Makrofytter	Godt økologisk potentiale
Samlet økologisk tilstand	Dårligt økologisk potentiale

Der er ikke fastlagt konkrete fysiske foranstaltninger for vandområde nr. 010560_x, ”Karlsgårde/Holme Å Kanaler” (”Holme Kanal”) i Vandområdeplanerne 2015-2021.

Retsgrundlag

§ 8, stk. 1-3, i bekendtgørelse om indsatsprogrammer:

”§ 8. Statslige myndigheder, regionsrådet og kommunalbestyrelsen skal ved administration af lovgivningen i øvrigt forebygge forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster og sikre, at opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, ikke forhindres.

Stk. 2. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand.

Stk. 3. Myndigheden kan kun træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet ikke er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand, og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger. Ved vurdering af, om afgørelsen vil hindre opfyldelse af det fastlagte miljømål, skal det tages i betragtning, om påvirkningen neutraliseres senere i planperioden.”

§ 4 i bekendtgørelse om miljømål:

”§ 4. Miljø- og fødevarerministeren kan fravige de fastlagte miljømål, hvis

1) manglende opnåelse af god grundvandstilstand, god økologisk tilstand eller, hvor det er relevant, godt økologisk potentiale eller manglende forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes eller en grundvandsforekomsts tilstand skyldes ændringer af overfladevandområdets fysiske karakteristika eller i grundvandsforekomstens niveau, eller

³ <http://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv3basis2019>

2) manglende forebyggelse af et overfladevandområdes forringelse fra høj tilstand til god tilstand skyldes ny bæredygtig menneskelig udviklingsaktivitet.

Stk. 2. Følgende betingelser skal være opfyldt for at fravige fastlagte miljømål:

1) Ministeren skal tage alle praktisk gennemførlige skridt for at mindske den skadelige indvirkning på vandforekomstens tilstand.

2) Ændringerne skal være begrundet i væsentlige samfundsinteresser, eller nyttevirkningerne for miljøet og samfundet ved at nå de fastlagte miljømål skal være mindre end de nyttevirkninger for befolkningens sundhed, opretholdelsen af menneskers sikkerhed og en bæredygtig udvikling, der følger af ændringerne.

3) De nyttige mål, der tilgodeses ved fravigelse af fastlagte miljømål, kan på grund af tekniske vanskeligheder eller uforholdsmæssigt store omkostninger ikke tilgodeses på anden måde, som miljømæssigt er en væsentligt bedre løsning.

Stk. 3. Miljø- og fødevarerministeren kan efter anmodning fra en myndighed og efter en konkret vurdering træffe afgørelse om, at myndigheden under de omstændigheder og betingelser, som er nævnt i stk. 1 og 2, kan fravige de fastlagte miljømål, jf. § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer.

Stk. 4. Miljø- og fødevarerministeren foretager ved lejlighed den fornødne korrektion af konkrete miljømål, som en ændring efter stk. 1 og 3 måtte give anledning til, jf. herved § 15, stk. 1, i lov om vandplanlægning.”

Vurdering og afgørelse

Det fremgår af anmodning fra Varde Kommune, at en gennemførelse af projektet om genskabelse af Holme Å vil indebære en lukning af vandområde nr. 010560_x, ”Karlsgårde/Holme Å Kanaler” (”Holme Kanal”), hvor enkelte mindre delstrækninger bevares som aflange søer. Ændringerne vil medføre, at muligheden for opfyldelse af det fastlagte miljømål for vandområdet som vandløb vil blive forhindret, idet vandområdet ved gennemførelse af projektet vil ændre karakter fra vandløb til søer eller lukkes helt.

Projektet skal genskabe Holme Å og den tilhørende ådal ved at føre vandløbsvandet tilbage i sit naturlige forløb i Holme Å, nedstrøms Hostrup Stemmeværk. Desuden genskabes de naturlige ådale ind i Holme Å ådal ved at åbne rørlægninger som i dag går under Holme Kanal. Dette vil skabe en bedre naturmæssig sammenhæng i området. Som følge af projektet vil Hostrup Stemmeværk blive nedlagt, og Karlsgårdeværket, som spærrer for ca. 90 km vandløb, vil ikke længere udgøre en spærring. Varde Kommune vurderer, at Holme Å efter projektet vil kunne rumme en større biodiversitet end den man i dag og fremover vil kunne finde i Holme Kanal.

Vandområde nr. 010560_x fremstår som gravet kanal og er udpeget som et kunstigt vandområde. Det fastlagte miljømål for vandområdet er som følge deraf fastlagt som et godt økologisk potentiale, hvorved accepteres fysiske karakteristika, der ikke understøtter en tilstand, der svarer til god økologisk tilstand.

I sin nuværende form og placering i vandøkosystemet i Vandområdedistrikt Jylland og Fyn er det omhandlende vandområde ikke i sig selv afgørende for at vandplanlægningens formål om at fastlægge rammer for beskyttelse og forvaltning af overflade og grundvand, som bl.a. forebygger yderligere forringelse og beskytter og forbedrer vandøkosystemers tilstand og, hvad angår deres vandbehov, og tilstanden for terrestriske økosystemer og vådområder, der direkte afhænger af vandøkosystemerne.

Der er ikke i vandplanlægningen identificeret og fastlagt foranstaltninger, der skal sikre, at det nuværende fastlagte miljømål for vandområdet nås. Det er kommunens vurdering, at det ikke er muligt at bevare vandområdet som vandløb, hvis projektet skal gennemføres i det planlagte omfang. På den baggrund vil vandområde nr. 010560_x ikke kunne omfattes af den konkrete vandplanlægning, herunder beskyttelse mod forringelse og af et konkret miljømål. Revision af vandområdets afgrænsning, vil i forlængelse af gennemførelsen af projektet, ske ved først kommende lejlighed.

Det vurderes på den baggrund, at omstændighederne og betingelserne for at meddele tilladelse til at fravige miljømål er til stede, jf. § 4, stk. 1 og 2, i bekendtgørelse og miljømål, og der meddeles Varde Kommune tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål ”Godt økologisk potentiale senest 22. december 2015” for vandområde nr. 010560_x, ”Karlsgårde/Holme Å Kanaler” (”Holme Kanal”), jf. bilag 1, tabel 4, til bekendtgørelse om miljømål, ved lukning af Holme Kanal i Varde Kommune.

Der er ikke ved vurderingen af, om tilladelse til at fravige det fastlagte miljømål for vandområde nr. 010560_x kan meddeles i øvrigt foretaget en vurdering af projektet i Holme Kanal, og tilladelsen forudsætter, at projektet i øvrigt kan godkendes efter relevant lovgivning.

Der foretages ved lejlighed korrektion af det fastlagte miljømål for vandområdet, som afgørelsen giver anledning til.

Med venlig hilsen

Kamilla Schneekloth Sjøgaard
+45 30 55 11 24
kamsc@mst.dk